

HANKINTALAIN NOUDATTAMINEN SEURAKUNNISSA

Sisällysluettelo	1
1. Perustietoa hankinnoista	3
1.1. Hankintojen asianmukainen järjestäminen	3
1.2. Hankintalaki ja sen tavoitteet	4
1.3. Hankintapolitiikka ja hankintojen organisointi	5
1.4. Hankintojen kynnysarvot	6
1.5. Hankintakriteerit	7
1.6. Hankintojen keskittäminen	7
1.7. Sidosyksikköhankinnat	8
1.8. Oikeusturvakeinot	9
1.8.1. Kansallisen kynnysarvon alittava hankinta	9
1.8.2. EU- ja kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta	9
2. Hankintamenettelyt	10
2.1. Avoin menettely	10
2.2. Rajoitettu menettely	11
2.3. Neuvottelumenettely	12
2.4. Suorahankinta	14
2.5. Kilpailullinen neuvottelumenettely	14
2.6. Puitejärjestely	15
2.7. Muut hankintamenetelmät	16
3. Hankintailmoitukset ja tarjouspyynnöt	16
3.1. Hankintailmoitukset	16
3.2. Tarjouspyynnöt	17
3.2.1. Tarjouspyyntöjen yleiset periaatteet	17
3.2.2. Tarjouspyynnön sisältö	18
3.2.3. Valinta- ja vertailuperusteiden määrittely	20
3.2.4. Tarjouspyynnön määräajat	21
4. Tarjousten käsittely	22
4.1. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta	22
4.2. Tarjousten vastaanotto ja avaaminen	24

4.3.	Tarjousten hylkääminen	24
4.4.	Tarjousten vertailu ja toimittajan valinta	25
5.	Hankintapäätös ja hankintasopimuksen tekeminen	26
5.1.	Hankintapäätös ja tiedoksianto	26
5.2.	Hankintasopimuksen tekeminen	27
6.	Tavaran vastaanotto sekä palvelun ja rakennusurakan hyväksyminen	28
7.	Erinäisiä määräyksiä	29
7.1.	Hankinnan keskeyttäminen	29
7.2.	Esteellisyys ja kilpailuneutraalisuus	29
7.3.	Asiakirjojen julkisuus ja salassapito	29
 Liite		
	Hankintatoimeen liittyviä määritelmiä ja käsitteitä	31

1. Perustietoa hankinnoista

1.1. Hankintojen asianmukainen järjestäminen

Seurakunnat ja seurakuntayhtymät ostavat tavaroita ja palveluja vuonna 2007 noin 300 miljoonalla eurolla. Lisäksi rakennusurakoiden osuus yli 100 miljoonan euron vuosittaisista investointimenoista on huomattava. Hankintojen hoitaminen seurakunnan ja seurakuntayhtymän etujen mukaisesti vaatii ammatillisten tietojen lisäksi yhteistyökykyä, markkinoiden tuntemusta sekä kykyä suhteuttaa julkisiin hankintoihin liittyvät vaatimukset oikein hankinnan kokoon nähden. Hankintatoimen tarkoituksenmukainen ja lainmukainen järjestäminen sekä oikein toteutettu kilpailuttaminen ovat tärkeitä mm. seurakunnan talouden, sisäisen valvonnan ja julkisen kuvan näkökulmasta.

Seurakunnan on hankintayksikkönä käytettävä hyväkseen olemassa olevat kilpailuolosuhteet. Seurakunnan velvollisuutena on määritellä, mitä se haluaa hankkia, minkälaista laatua se haluaa ja millaisin ehdoin hankinta halutaan tehdä. Hankintayksikkönä seurakunnan tehtävänä on myös määritellä, minkälaista yhteistyötä se toivoo tavarán, palvelun tai rakennusurakan toimittajalta.

Tämän ohjeen tarkoitus on antaa tietoa seurakuntien ja seurakuntayhtymien hankintatoimen järjestämiseksi hyvien hallintotapojen ja 1.6.2007 voimaan tulleen uuden hankintalain mukaan. Hankintalaki säättää, miten julkiset hankinnat tulee suorittaa, mutta seurakunnan omalla hankintaohjeella, johtosäännöillä ja kirkkoneuvoston päätöksillä määrätään, miten hankintoihin liittyvä valta ja vastuu jaetaan ja muut hankintoihin liittyvät asiat. Hankinta-asioihin liittyy aina sisäinen valvonta, jonka kehittäminen on jatkuvaa työtä.

Jokaisessa seurakunnassa tulee miettiä omat tavat hoitaa hankinnat. On suositeltavaa, että seurakunnilla on kirkkoneuvoston tai yhteisen kirkkoneuvoston hyväksymä **hankintaohje**. Siinä määritellään esimerkiksi, mitkä hankinnat ryhmitellään kerralla kilpailutettaviksi vuoden tai enintään neljän vuoden ajaksi, menettelytavat ja toimivallat (vrt. taloussääntömalli 5:2). Hankinta-asioita organisoitaessa on useimmiten tarkistettava kirkkoneuvoston ohjesääntö, taloussääntö, johtosäännöt ja sisäisen valvonnan toimintaohjeet. Seurakunnan oman hankintaohjeen vaihtoehtona ainakin pienissä seurakunnissa on se, että kilpailutettavista kohteista, menettelytavoista ja toimivalloista päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä. Seurakuntayhtymissä noudatetaan yhteisen kirkkoneuvoston tekemiä päätöksiä siitä, miten hankinnat hoidetaan koko talousyksikössä.

Esimiehillä ja kirkkoneuvostolla on valvontavastuu ja vastuu hankintatoimen järjestämisestä yleensä. Hankintaprosessi ei saa koskaan edetä niin, että sama henkilö tekee hankintatilauksen, vastaanottaa tavarat tai palvelun, hyväksyy laskun ja panee sen maksettavaksi. Pienimmässäkin seurakunnassa hankintaprosessi on katkaistava esim. siten, että laskun hyväksyjä on eri henkilö kuin hankintatilauksen tekijä ja vastaanottaja.

Julkisia hankintoja valmistelevien ja niistä päättävien henkilöiden on tutustuttava asiaa koskeviin säädöksiin ja niiden liitteisiin siinä laajuudessa kuin tehtävät sitä edellyttävät.

Erittäin hyvä tietolähde myös seurakunnille kaikissa hankintoihin liittyvissä kysymyksissä on kauppa- ja teollisuusministeriön sekä Kuntaliiton yhdessä ylläpitämä **Julkisten hankintojen neuvontayksikkö**. Sen osoite on www.hankinnat.fi. Sen sivuilta löytyy aina voimassaolevaa tietoa hankintoihin liittyvissä asioissa, mm. muutoksenhausta. Neuvontapyynnot suositellaan tehtävän sähköpostitse em. osoitteeseen. Neuvonta puhelimitse on maksutonta ja tietoja käsitellään luottamuksellisin.

Ohjeita pienhankintojen tekemisestä, tarjouspyyntömalleja jne. löytyy kirkon intranetissa osoitteesta [www.kirkko.evl.fi/Seurakuntien hallinto ja talous /Taloussasiat /](http://www.kirkko.evl.fi/Seurakuntien_hallinto_ja_talous/Taloussasiat/) Hankinta-asiat. Kirkkohallituksen hankintapäällikkönä työnsä aloittaa Kielo Virpasuo 1.1.2008 alkaen. Hänen tehtäviin kuuluu mm. kehittää seurakuntien hankintatointia ja huolehtia erityisesti seurakuntien atk-ohjelmien ja -laitteiden yhteisestä kilpailuttamisesta kirkkohallituksen tietohallintoyksikön kanssa.

Tässä ohjeessa seurakunnalla tarkoitetaan myös seurakuntayhtymää, kirkkoneuvostolla myös yhteistä kirkkoneuvostoa ja kirkkovaltuustolla myös yhteistä kirkkovaltuustoa.

1.2. Hankintalaki ja sen tavoitteet

Laki julkisista hankinnoista (1505/1992) tuli voimaan 1.1.1994 alkaen. Lakia noudatettiin myös evankelis-luterilaisessa kirkossa ja sen seurakunnissa. Euroopan unionissa hyväksyttiin vuonna 2004 uudet hankintadirektiivit, jotka implementoitiin Suomessa eri hankintalaeilla. Samalla kumottiin vuoden 1992 hankintalaki ja sen nojalla annetut asetukset. Seurakunnat noudattavat hankinnoissaan

- lakia julkisista hankinnoista (348/2007; hankintalakia) ja
- asetusta julkisista hankinnoista (614/2007; hankinta-asetusta).

Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007) eli erityisalojen hankintalaki ei koske seurakun-

tien toimintaa.

Hankintalaki ja -asetus tulivat voimaan 1.6.2007. Hankintadirektiivien ja hankintalain tavoitteena on

- tehostaa julkisten varojen käyttöä,
- selkeyttää hankintaviranomaisten ostoyhteistyön edellytyksiä,
- turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa sekä
- mahdollistaa tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus.

Hankinta-asetuksella säädetään mm. hankintailmoitusten ilmoittamisvelvoitteista, ilmoitusten lähettämisessä käytettävistä viestintävälineistä, ilmoitusten sisällöstä, julkaisemisesta ja muista ilmoittamisvelvollisuuteen liittyvistä seikoista.

Liitteessä 1 on esitelty hankintatoimeen liittyvät määritelmät ja käsitteet.

Myös osakeyhtiö ja muu yhteisö noudattaa hankintalakia, mikäli

- seurakunta rahoittaa pääasiallisesti sen toiminnan tai
- sen johto on seurakunnan valvonnan alainen tai
- seurakunta valitsee sen hallintoelimen jäsenistä yli puolet tai
- se on saanut seurakunnalta tai muulta hankintalaissa tarkoitetulta hankintayksiköltä rahoitusta hankinnan tekemistä varten yli puolet hankinnan arvosta (HanL 2:6).

1.3. Hankintapolitiikka ja hankintojen organisointi

Säännökset EU-kynnysarvot ja kansalliset kynnysarvot ylittävien hankintojen kilpailuttamisesta löytyvät hankintalaista. Seurakunnan oman hankintaohjeen merkitys korostuu erityisesti hankintalain soveltamisalan eli kansallisten kynnysarvojen alapuolelle jäävien hankintojen toteuttamisessa. Hankintamenetelmien perusasiat soveltuvat käytettäväksi kansallisen kynnysarvon alittavissa ja ylittävissä hankinnoissa.

Seurakunnilla on oikeus päättää, mitkä palvelut toteutetaan omana työnä tai seurakuntien yhteistoimintana ja mitkä palvelut hankitaan ostopalveluina vapailta markkinoilta. Seurakunnalla on aina oikeus ottaa työsuhteeseen esimerkiksi vuosisorjausten tekijöitä, suunnittelijoita ja esiintyjiä (HanL8). Tällöin seurakunta maksaa itse tekijöille palkan henkilösivukuluineen. Hankintalakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan vain silloin, kun seurakunta ostaa tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita ulkopuolisilta toimittajilta. Seurakunnan mahdollisesti toteuttamaan sisäiseen tilaaja-tuottaja -järjestelmään hankintalakia ei sovelleta.

Seurakunnilla ei ole oikeutta harjoittaa paikallispolitiikkaa hankinnoissaan. Seu-

rakunnilla ei ole oikeutta ottaa huomioon esimerkiksi paikkakunnan työllisyysnäkökohtia ja verotuloja hankintapäätöksiä tehtäessä. Oman seurakunnan alueella olevilla yrityksillä ei saa olla erityisasemaa tarjouskilpailussa. Sen sijaan hankinnat voidaan toteuttaa siten, että hankittavia tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita suunniteltaessa hankinnan sisältö määritellään siten, että paikallisillakin yrityksillä on edellytykset osallistua kilpailuun tasavertaisina toimijoina. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa pyritään seudullisiin tai alueellisiin yhteishankintoihin.

1.4. Hankintojen kynnysarvot

Julkiset hankinnat jakautuvat 1.6.2007 alkaen kolmeen eri ryhmään hankintahinnan perusteella (HanL 3:15-16). Nämä ryhmät ovat kansallisen kynnysarvon alittavat, kansallisen kynnysarvon ylittävät ja EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat.

Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa ovat 1.6.2007 alkaen

- tavara- ja palveluhankinnoissa, suunnittelukilpailuissa ja palveluja koskevissa käyttöoikeussopimuksissa 15 000 euroa,
- sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankinnoissa 50 000 euroa sekä
- rakennusurakoissa ja käyttöoikeusurakoissa 100 000 euroa.

EU-komissio vahvistaa kahden vuoden välein hankintadirektiivien tarkoittamien, unionin alueella julkaistavien hankintailmoitusten euromääräiset kynnysarvot (HanL 3:16,2). Kansalliset kynnysarvot ylittäviin, mutta EU-kynnysarvot alittaviin hankintoihin sovelletaan hankintadirektiivejä osittain kevennettyinä laista tarkemmin ilmenevällä tavalla (HanL 9 luku).

EU-kynnysarvot ilman arvonlisäveroa ovat 1.1. 2006 alkaen

- tavara- ja palveluhankinnoissa 211 000 euroa
- rakennusurakoissa ja käyttöoikeusurakoissa 5 278 000 euroa

EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin sovelletaan hankintalakia ja -asetusta sellaisenaan laista ja asetuksesta ilmenevällä tavalla.

Kansalliset kynnysarvot alittaviin hankintoihin ei sovelleta hankintalakia. Näiden hankintojen kohdalla noudatetaan seurakunnan omaa hankintaohjetta, johtosääntöjä, kirkkoneuvoston päätöksiä ja hyviä hallintotapoja.

Hankintaa ei saa pilkkoa osiin tavoitteena esimerkiksi kynnysarvon alittaminen. Useimmat tavara- ja palveluhankinnat voidaan kilpailuttaa, jolloin arvioitu hankintahinta on esimerkiksi yhden vuoden tai enintään neljän vuoden aikana tehtävien hankintojen yhteenlaskettu arvo ilman arvonlisäveroa. (HanL 3:17)

1.5. Hankintakriteerit

Hankinnoissa on pyrittävä seurakunnan kannalta mahdollisimman edulliseen lopputulokseen laatua unohtamatta. Seurakunnalla on oikeus arvostaa hyvää laatua kaikissa hankinnoissa. Valintaperusteena on joko halvin hinta tai kokonaistaloudellinen edullisuus. Mikäli seurakunta on ilmoittanut valintaperusteeksi kokonaistaloudellisen edullisuuden, tarjousten vertailussa käytetään ainoastaan vertailuperusteita. Seurakunnalla on oikeus käyttää vertailuperusteena esimerkiksi materiaalien käyttöä, tavaroiden kuljetus- ja pakkaustapoja, varastointia ja jätehuollon järjestämistä eli tuotteen koko elinkaareen liittyviä kriteerejä.

Hankintaprosessiin osallistuvia ehdokkaita ja tarjoajia on kohdeltava tasapuolisesti ja syrjimättömästi koko hankintaprosessin ajan. Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevilla vaatimuksilla hankintayksikkö pyrkii varmistumaan tarantoimittajan, palveluntuottajan tai urakoitsijan kyvyistä toteuttaa hankinta.

- Vaatimusten tulee liittyä ehdokkaan tai tarjoajan edellytyksiin toteuttaa hankinta ja ne tulisi suhteuttaa hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen.
- Soveltuvuuden arvioinnissa hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat täyttävät tietyt taloudelliset ja rahoitukselliset vaatimukset, tekniseen suorituskyykyyn tai ammatilliseen pätevyyteen liittyvät tai muut objektiivisin ja syrjimättömin perustein arvioitavissa olevat vaatimukset.
- Jos hankintayksikkö asettaa soveltuvuusvaatimuksia, niistä on ilmoitettava hankintailmoituksessa, mutta tarkemmat tiedot vaatimusten sisällöstä voidaan antaa tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Seurakunnalla on oikeus rajoittaa lopulliseen kilpailuun osallistuvien yritysten määrää hankintalaissa säädetyllä tavalla. Näin voidaan varmistaa, että varsinaiseen kilpailuun eli tarjouksen tekemiseen osallistuvat vain soveltuvat yritykset.

Hankintalaki mahdollistaa eräiden sosiaalisten tekijöiden huomioon ottamisen siten, että osa hankinnoista voidaan varata esim. työrajoitteisten henkilöiden toteutettaviksi laista selviävin perustein. Tällöin esim. työrajoitteisten henkilöiden valmistamia tuotteita kilpailutetaan keskenään.

1.6. Hankintojen keskittäminen

Hankintojen tarkoituksenmukainen tekeminen edellyttää viranhaltijoiden ja eri työalojen yhteistyötä. Seurakunnan tulee päättää, mitkä tavarat ja palvelut hankitaan hajautetusti ja mitkä keskitetysti. Esimerkiksi toimistotarvike-, elintarvike- ja polttoainehankinnat tai haudan kaivuupalvelut ja kuljetukset voidaan hankkia seurakuntakohtaisesti tai esimerkiksi seudullisesti keskitettyinä hankintoina.

Koska seurakunnat ovat useimmiten pieniä hankkijoita, toiminnan tehostamiseksi

si on tarkoituksenmukaista pyrkiä seudulliseen yhteistyöhön lähiseurakuntien ja muiden julkisten hankintayksiköiden, esim. kuntien kanssa. Hankinta-asioissa tehtävä yhteistyö muiden seurakuntien ja kuntien kanssa edellyttää **kirjallisten yhteistoimintasopimusten** tekemistä. Tällaiset yhteistoimintasopimukset vaativat yleensä tarkistusten tekemistä ohje- ja johtosääntöihin sekä sisäisen valvonnan määräyksiin. Kun hankintayksikössä on tehty päätös määriteltujen tavaroiden tai palveluiden hankkimisesta yhdessä toisen hankintayksikön kanssa, se myös sitoutuu hankkimaan po. tavarat tai palvelut yhteistyösopimuksen mukaisesti. Yhteishankinnat soveltuvat parhaiten sellaisiin tavaroihin tai palveluihin, joiden sisältö on samankaltainen monissa seurakunnissa.

Seurakunta voi sopimuksen perusteella hoitaa tehtävän myös toisen seurakunnan puolesta (KL 12,1). Tämä tarkoittaa sitä, että

- kirkkoneuvostot tekevät sopimuksen yhteistoiminnasta hankinta-asiaassa,
- hankinnan suorittava seurakunta tekee (mahdollisen) hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön sekä valmistelee ja tekee hankintapäätöksen, ja
- sopimuksessa mukana olevat seurakunnat tekevät ko. hankinnat tämän hankintapäätöksen mukaan.

Seurakunta voi tehdä yhteishankintasopimuksia myös muiden hankintalain 2 luvun 6 pykälässä mainittujen hankintayksiköiden, esimerkiksi kuntien kanssa (HanL 1:2,2).

Edellä mainitut **yhteishankintasopimukset** on erotettava hankintalain 2 luvun 11 pykälän tarkoittamista **yhteishankintayksiköistä**. Yhteishankintayksiköllä tarkoitetaan sellaista hankintayksikköä, joka tekee sen omistaville hankintayksiköille tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankintasopimuksia tai puitejärjestelyjä. Yhteishankintayksikkö on perustettu nimenomaisesti hoitamaan näitä tehtäviä taikka tehtävien hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi. (HanL 2:11,2). Yhteishankintayksikkö voi olla useamman seurakuntatalouden perustama erillinen hankintayksikkö (esim. osakeyhtiö).

1.7. Sidosyksikköhankinnat

Yhteishankinnoista on erotettava seurakuntakonsernin sisäiset hankinnat (in house -hankinnat). Hankintalain 2 luvun 10 pykälän mukaiset sidosyksikköhankinnat voidaan toteuttaa pääsääntöisesti ilman kilpailuttamista.

Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, jota seurakunta hankintayksikkönä yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa valvoo samalla tavalla kuin se valvoo omia toimipaikkojaan. Sidosyksiköksi hyväksyminen edellyttää myös, että sidosyksikön toiminnasta pääosa tapahtuu sen hankintayksikön kanssa, jonka määräysvallassa se on.

Mikäli seurakuntakonserniin kuuluva yksikkö, esim. osakeyhtiö, on vähäisessäkin määrin yksityisessä omistuksessa, sitä ei voida pitää hankintalain tarkoittamana sidosyksikkönä. Yhteisyritykseltä tehtävät suorat hankinnat eivät ole hankintalain tarkoittamia sidosyksikköhankintoja.

Mikäli sidosyksikön toiminnasta vähäistä suurempi osa tapahtuu muiden kuin seurakunnan kanssa, seurakunnalla ei ole oikeutta tehdä hankintoja sidosyksiköitä ilman kilpailutusta. Oikeuskäytännön mukaan toiminnan pääosa tarkoittaa käytännössä 90 - 100 % sidosyksikön toiminnan määrästä. Asia vaatii aina tapauskohtaista harkintaa.

1.8. Oikeusturvakeinot

1.8.1. Kansallisen kynnysarvon alittava hankinta

Hankintalaki ei koske kansalliset kynnysarvot **alittavia** hankintoja. EU- ja kansallisen kynnysarvon alittavaan hankintapäätökseen haetaan muutosta **kirkollisvalituksella** hallinto-oikeudelta. Kuitenkin viranhaltijan, johtokunnan, kirkkoneuvoston, yhteisen kirkkoneuvoston sekä seurakuntaneuvoston tahi sen jaoston tekemästä hankintapäätöksestä tehdään ensin **oikaisuvaatimus** ao. neuvostolle. Vasta oikaisuvaatimuksen johdosta tehdystä neuvoston päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen kirkollisvalituksella ja hallinto-oikeuden päätöksestä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Sen sijaan kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkovaltuuston tekemään hankintapäätökseen haetaan muutosta suoraan hallinto-oikeudelta kirkollisvalituksella ja hallinto-oikeuden päätöksestä jatkovalitus tehdään korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Oikaisuvaatimus on hallintomenettelyä ja siinä voidaan vaatia päätöksen muuttamista **sekä asiallisella tarkoituksenmukaisuusperusteella että laillisuusperusteella**. **Kirkollisvalitus** hallinto-oikeuteen voidaan sen sijaan tehdä **vain laillisuusperusteella**.

Hallintolain perusteella kaikissa hankinnoissa on noudatettava avoimuuden, objektiivisuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita hankintojen suuruudesta riippumatta. Vaikka hankintalakia ei sovelleta kansallisen kynnysarvon alittaviin hankintoihin, hallinnon yleisiä periaatteita on noudatettava pienissäkin hankinnoissa. Hyviä hankintatapoja noudatettaessa eri kokoisissa hankinnoissa ei ole olennaisia menettelytapajärjestelyjä.

1.8.2. EU- tai kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta

Kun hankinta **ylittää** EU- tai kansallisen kynnysarvon, käytettävissä olevat oikeusturvakeinot ja niitä koskevat muutoksenhakuohjeet on aiheellista tuntee hyvin ja niiden mukaisesti tulee toimia.

Tarjouksen tekijällä ja seurakunnan jäsenellä on mahdollisuus tehdä hankintapäätöksestä **oikaisuvaatimus** ja valtuustotason päätöksestä **kirkollisvalitus** kohdassa 1.8.1. selostetulla tavalla. Oikaisuvaatimus voidaan tehdä joko tarkoituksenmukaisuusperusteella tai laillisuusperusteella taikka myös sillä perusteella, että hankinta on hankintalain vastainen. Kirkollisvalitus voidaan tehdä vain kirkkolakiin perustuvalla laillisuusperusteella.

EU- ja kansallisen kynnysarvon ylittävästä hankintapäätöksestä **on annettava muutoksenhakuosoitus myös markkinaoikeuteen**. Markkinaoikeus ottaa kantaa vain siihen, onko hankinnassa noudatettu hankintalakia. Muutoksenhaku aika 14 päivää alkaa kulua tiedoksisaantipäivästä eli seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Mahdollinen oikaisuvaatimuksen tekeminen neuvostolle hankintapäätöksestä ei muuta markkinaoikeudelle tehtävän hakemuksen määräaika.

Mikäli alkuperäinen hankintapäätös muuttuu oikaisuvaatimuksen vuoksi, neuvoston tekemästä oikaisupäätöksestä on annettava muutoksenhakuosoitus **markkinaoikeuteen**. Muutoksenhaku aika on 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Mikäli neuvosto on oikaisuvaatimusta käsitellessään pysyttänyt alkuperäisen hankintapäätöksen, muutoksenhakuosoitusta ei anneta markkinaoikeuteen.

Virheellisen hankintamenettelyn vuoksi markkinaoikeus voi

- kieltää seurakuntaa noudattamasta virheellistä menettelyä,
- kumota osittain tai kokonaan seurakunnan tekemän hankintapäätöksen,
- velvoittaa seurakunnan korjaamaan virheellisen menettelyn tai
- velvoittaa seurakunnan maksamaan hyvitysmaksua kilpailussa hävinneelle yritykselle.

Markkinaoikeuden päätöksestä on valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

2. Hankintamenettelyt

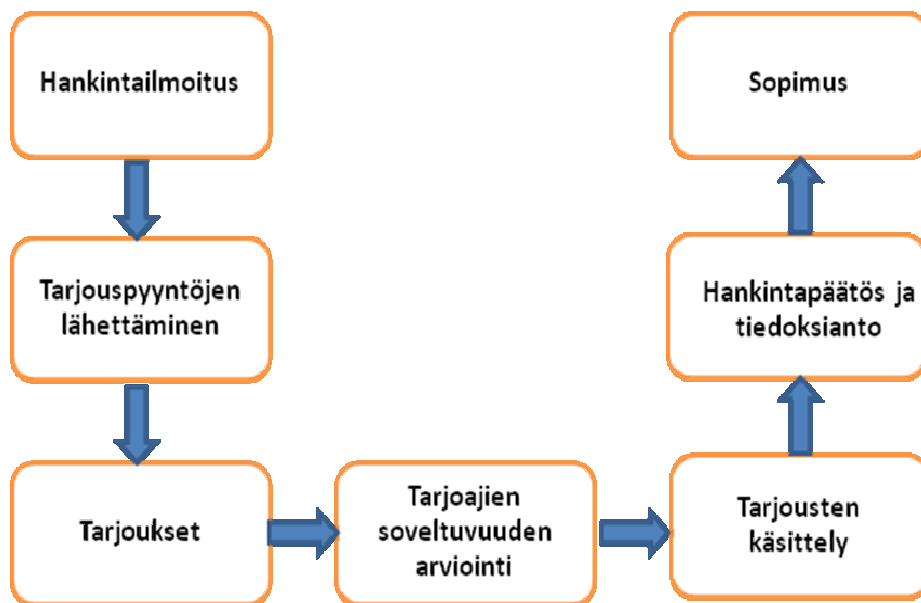
Ensisijaisia hankintamenetelmiä ovat avoin ja rajoitettu menettely. Neuvottelumenettelyä, suora hankintaa, kilpailullista neuvottelumenettelyä ja puitejärjestelyä voidaan käyttää hankintalain 5 luvun 25-32 pykälissä säädetyin edellytyksin.

2.1. Avoin menettely

Avoin menettely tarkoittaa, että hankintayksikkö julkaisee tulevasta hankinnasta ilmoituksen osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. EU- ja kansalliset kynnysarvot ylittävät hankinnat on ilmoitettava em. internet-sivuilla. Sen jälkeen kun hankintailmoitus on julkaistu HILMAssa, hankintayksikkö voi julkaista han-

kintailmoituksen myös muulla tavalla, esimerkiksi sanoma- tai ammattilehdissä taikka omilla internet-sivuilla. Hankintayksikkö voi ilmoituksen julkistamisen jälkeen myös lähettää tarjouspyyntöjä mahdollisille tarjoajille. Sen jälkeen kun hankinta on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, muut mahdolliset ilmoitukset on oltava tiedoiltaan yhteneväisiä alkuperäisen ilmoituksen kanssa. Muualla julkaistavassa ilmoituksessa on mainittava, minä päivänä ilmoitus on lähetetty julkaistavaksi HILMAssa.

Kaikki toimittajat voivat tehdä tarjouksen avoimeen hankintailmoitukseen. Menettelyn käyttö on aina mahdollista, mutta parhaiten se soveltuu tavanomaisten tavaroiden hankintoihin, joissa valintakriteerinä on hinta.

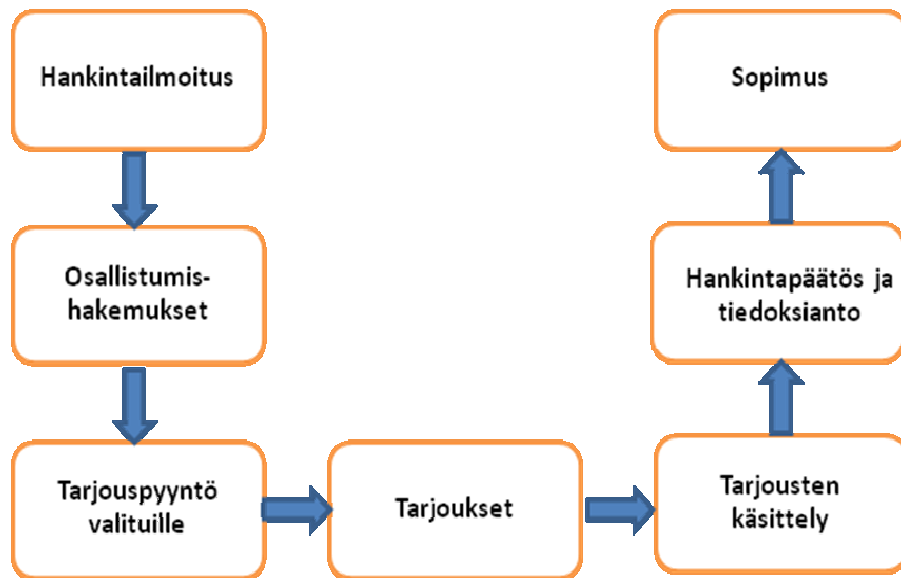
2.2. Rajoitettu menettely

Rajoitettu menettely tarkoittaa, että hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, jonka perusteella toimittajat voivat ilmoittaa kiinnostuksensa osallistua tarjouskilpailuun. Osallistumisilmoituksen lähettäneistä toimittajista seurakunta valitsee vähintään viisi soveltuvaa toimittajaa, joilla on mm. riittävä tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys hankinnan toteuttamiseen ja joille lähetetään tarjouspyyntö. Mikäli teknisen suorituskyvyn ja ammatillisen pätevyyden täyttäviä toimittajia ilmoittautuu vähemmän kuin viisi, vain heille lähetetään tarjouspyyntö.

Rajoitetun menettelyn yhteydessä hankintailmoitus on laadittava erityisen huolellisesti teknisen suorituskyvyn ja ammatillisen pätevyyden (soveltuvuus-, pätevyys- ja muiden mahdollisten vertailukriteerien) osalta, koska hankintailmoituk-

sessä ilmoitettuja kriteereitä ei voi tarkistaa enää osallistumishakemusten jälkeen.

Kun seurakunta hankintayksikkönä käyttää rajoitettua menettelyä, tarjouspyyntöä ei voi lähettää sellaiselle toimittajalle, joka ei ole jättänyt osallistumisilmoitustaan määräaikaan mennessä.

2.3. Neuvottelumenettely

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta neuvottelumenettelyn käyttöoikeus on säädetty hankintalain 5 luvun 15 pykälässä. Seurakunta hankintayksikkönä voi valita neuvottelumenettelyn, jos avoimessa, rajoitetussa tai kilpailullisessa menettelyssä on saatu tarjouksia, jotka eivät vastaa sisällöltään tarjouspyyntöä tai jos tarjouksia ei voi hyväksyä muiden hankintalaissa lueteltujen syiden vuoksi (HanL5:25,1).

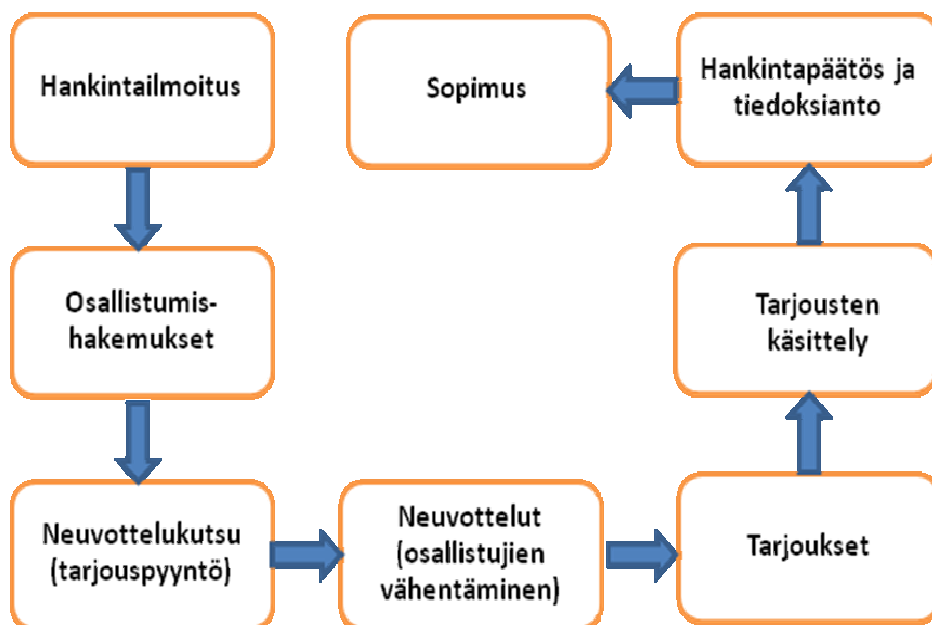
Neuvottelumenettelyn käyttömahdollisuuksia on lisätty kansalliset kynnysarvot ylittävissä, mutta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa. Neuvottelumenettelyä voidaan käyttää kaikissa alle 50 000 euron tavara- ja palveluhankinnoissa sekä alle 500 000 euron rakennusurakoissa (ilman alv). Neuvottelumenettelyn käyttö on lisäksi sallittua seuraavissa tilanteissa:

- tarjouspyynnön laatiminen on vaikeaa tai epätarkoituksenmukaista
- hankinnan luonne tai riskit eivät salli etukäteen määriteltävää kokonaishinnoittelua
- tutkimus-, selvitys-, arviointi- ja koulutushankinnat, jotka edellyttävät pal-

velun tarjoamisesta vastaavien henkilöiden asiantuntemuksen ja pätevyyden erityistä arviointia

- palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset ja käyttöoikeusurakat
- julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöjärjestelyt sekä kehitysluonteiset pitkäkestoiset hankinnat
- moniammatillista erityisosaamista edellyttävät palveluhankinnat, esimerkiksi työterveyshuolto
- poikkeuksellisen kiireelliset hankinnat, jotka eivät johdu seurakunnan omasta toiminnasta
- rakennusurakat, joissa rakennustyö tehdään vain tutkimusta, kokeilua tai kehittämistä varten eikä taloudellisen hyödyn saamiseksi tai tutkimus- tai kehittämispalvelujen korvaamiseksi.

Neuvottelumenettelyn kulusta ei ole tarkkoja menetelmäkuvauksia. Seurakunta hankintayksikkönä julkaisee ilmoituksen hankinnasta. Hankintayksikkö laatii kuvauksen hankinnan tavoitteista ja pääasiallisesta sisällöstä ennen menettelyyn ryhtymistä. Neuvottelumenettely voidaan toteuttaa vaiheittain vähentämällä tarjoajien määrää menettelyn aikana. Mahdollisesta vaihteellisuudesta ja tarjoajien vähentämisen perusteista on ilmoitettava etukäteen hankintailmoituksessa. Hankintayksikön on neuvoteltava vähintään kolmen tarjoajan kanssa, jos sopivia tarjoajia on riittävästi.

2.4. Suorahankinta

Suorahankinta on mahdollinen, jos tarjouskilpailun järjestäminen olisi ilmeisen kohtuutonta, epätarkoituksenmukaista tai aiheuttaisi kohtuuttomat kustannukset mahdollisesti tulevaan hyötyyn verrattuna. Lisäksi suorahankinta on mahdollista hankintalain 5 luvun 27-28 pykälän mukaisissa tilanteissa. Jokainen seurakunta määrittelee kynnysarvot alittavien hankintojen osalta, minkä hintarajan yli menevät hankinnat kilpailutetaan. Hintaraja voi olla seurakunnan koosta riippuen esimerkiksi 3 000 - 6000 euroa. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että esimerkiksi elintarvikkeiden, siivoustarvikkeiden ja toimistotarvikkeiden hankintahintana voidaan pitää seurakunnan yhden vuoden tai enintään neljän vuoden aikana tehtävien hankintojen arvoa yhteensä ilman arvonlisäveroa.

Suorahankinta on mahdollinen myös ennalta arvaamattomissa ja kiireellisissä tilanteissa, jotka eivät johdu seurakunnan toiminnasta. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi lämmitysjärjestelmän rikkoontuminen ja vesivahingot.

Suorahankinta on mahdollinen myös EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta silloin, kun tavaraa voidaan hankkia erityisen edullisin ehdoin kaupallisen toimintansa päättävältä tavarantoimittajalta, pesänhoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn tai vastaavan menettelyn seurauksena. Lisäksi suorahankinta on mahdollista hankintalain 67 pykälän mukaisin edellytyksin.

2.5. Kilpailullinen neuvottelumenettely

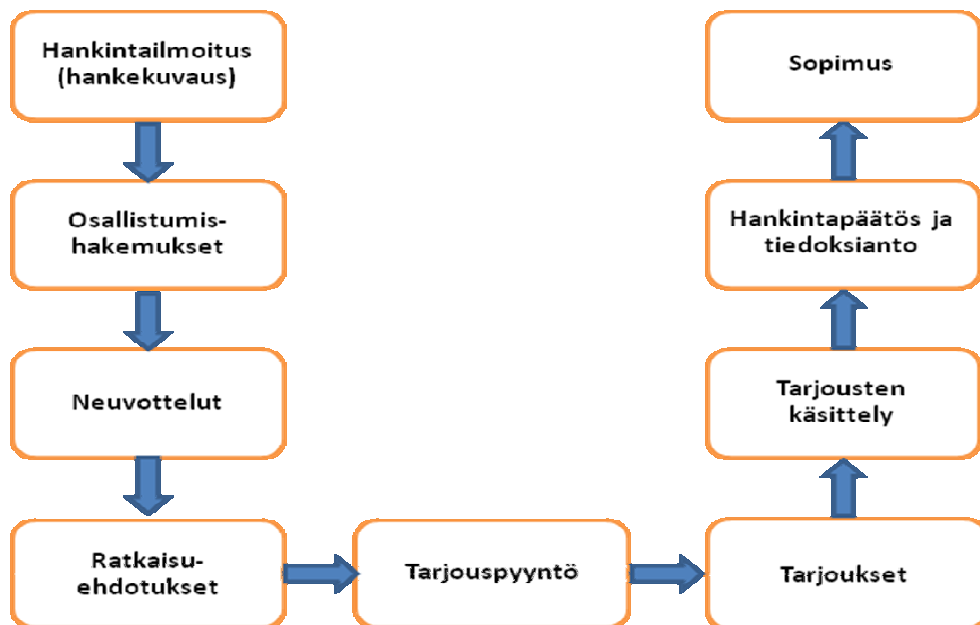
Mikäli kilpailullista neuvottelumenettelyä käytetään, kyseessä on oltava erityisen monimutkainen hankinta, jonka oikeudellisia, rahoituksellisia tai teknisiä yksityiskohtia hankintayksikkö ei pysty etukäteen määrittelemään. Kilpailullista neuvottelumenettelyä voidaan käyttää esimerkiksi vanhan kirkon peruskorjauksen yhteydessä. Kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä vaihtoehtoisia ratkaisuja voidaan selvittää yhdessä toimittajien kanssa. Tarjouspyyntö voidaan räätälöidä markkinoilta saatavan tarjonnan mukaiseksi.

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulku:

1. Julkaistaan hankintailmoitus, missä kerrotaan mm. hankinnan sisällöstä, hankintamenetelmästä ja kriteereistä.
2. Osallistumishakemusten vastaanottaminen.
3. Toimittajaehdokkaiden valinta osallistumisilmoitusten perusteella.
4. Neuvottelukutsu.
5. Käydään neuvottelut yleensä yksitellen kunkin toimittajaehdokkaan kanssa, mutta samaa neuvottelurunkoa käyttäen. Neuvotteluista on laadittava muistiot, joissa selostetaan lyhyesti tehdyt päätökset perusteluineen. Muistiot päivätään ja allekirjoitetaan. Toimittajaehdokkaita karsitaan vaiheittain.
6. Tarjouspyynnön sisältö muotoutuu neuvottelujen kuluessa.

7. Neuvottelujen päättäminen.
8. Tehdään tarjouspyyntö jäljelle jääneille toimittajaehdokkaille neuvottelutosten perusteella. Tällaisessa hankintamenettelyssä valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus.
9. Tarjousten vastaanottaminen.
10. Parhaan tarjouksen valinta.

Kilpailullista neuvottelumenettelyä käytettäessä valintaperusteena voi olla vain kokonaistaloudellinen edullisuus. Kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn osallistuville yrityksille voidaan maksaa palkkio. Hankinnan suunnittelu siirtyy osittain hankintayksiköltä toimittajaehdokkaiden kanssa tehtäväksi yhteistyöksi.

2.6. Puitejärjestely

Puitejärjestelyä voidaan käyttää toistuvien tavara- ja palveluhankintojen sekä toistuvien pienehköjen urakoiden, esim. vuosikorjausten, hankintaan. Seurakunta tekee sopimuksen tietyssä ajanjaksona tehtävistä hankinnoista. Puitejärjestelyn enimmäispituus on pääsääntöisesti 4 vuotta. Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä puitejärjestelyyn hyväksytyltä toimittajalta (tai hyväksytyiltä toimittajilta). Seurakunnalla on kuitenkin oikeus kilpailuttaa puitejärjestelyn piiriin kuuluva hankinta noudattamalla hankintalain ilmoitus- ja menettelytapavaatimuksia.

Puitejärjestelyn avulla on mahdollista hankkia joustavasti esimerkiksi toimisto-

tarvikkeet, elintarvikkeet tai lvi-vuosikorjaukset enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Puitejärjestelyssä on pyydettävä kirjallinen tarjous ainoastaan niiltä, joilla on edellytykset hankinnan toteuttamiseen.

Puitejärjestelyn kilpailuttaminen tapahtuu avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen. Seurakunnan on mahdollista valita

- yksi toimittaja, jolloin seurakunta tekee toimittajalta ko. hankinnat puitejärjestelyn ehtojen mukaisesti. Seurakunta voi pyytää täsmennyksiä hyväksyttyyn tarjoukseen tarvittaessa.
- useita toimittajia, mikä tarkoittaa vähintään kolmea toimittajaa. Seurakunnalla on mahdollisuus käyttää kaikkia vähintään kolmea toimittajaa puitejärjestelyn kestoajan ilman kilpailutusta, jos järjestelyn kaikki ehdot on vahvistettu puitesopimuksessa. Mikäli kaikkia hankintaehtoja ei ole puitesopimuksessa vahvistettu, hankinnoista on pyydettävä kirjalliset tarjoukset ao. kolmelta tai useammalta toimittajalta (ns. minikilpailutus). Hankintalaissa ei määritellä,
- pitääkö puitesjärjestelyn tehneiden toimittajien minikilpailutuksessa noudattaa hankintalakia,
- pitääkö minikilpailutuksesta tehdä hankintapäätös,
- voiko minikilpailutuksesta valittaa ja
- pitääkö minikilpailutuksen tuloksena tehdä erillinen hankintasopimus.

Seurakunta määrittelee edellä mainitut asiat esimerkiksi omassa hankintaohjeessaan.

2.7. Muut hankintamenetelmät

Hankintalaki sisältää edellä esiteltyjen hankintamenetelmien lisäksi dynaamisen menetelmän ja sähköisen huutokaupan. Nämä menetelmät eivät ole vielä käytössä ja niiden käyttämismahdollisuuksista ollaan tekemässä omaa asetusta.

3. Hankintailmoitukset ja tarjouspyynnöt

3.1. Hankintailmoitukset

EU- ja kansalliset kynnysarvot ylittävät hankinnat on ilmoitettava julkisten hankintojen sähköisellä kanavalla (HILMA), internetosoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Ilmoitusjärjestelmän toimivuudesta vastaa Edita Publishing Oy/Edita Oyj. HILMAssa ilmoitetaan kynnysarvot ylittävistä hankinnoista:

- ennakkoilmoitus
- EU- hankintailmoitus
- jälki-ilmoitus

HILMAsta ilmoitukset toimitetaan julkaistavaksi Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosaan (S-sarja) sekä TED-tietokantaan. Muut kuin EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat ilmoitetaan Simapin sivuilla (www.simap.eu) ja myös niistä tulee toimittaa tiedot Edita Publishing Oy:öön Kirsti Pajariselle joko faksina tai sähköpostin liitteenä. Kirsti Pajarisen faksin numeron on 020 450 2377 ja sähköpostiosoite on etunimi.sukunimi@edita.fi.

Myös kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat voidaan ilmoittaa HILMAssa. Hankintailmoituksen jättämisen jälkeen seurakunnan kannattaa lähettää tiedon ilmoituksesta mahdollisille tarjoajille, koska kaikki yrittäjät eivät pysty seuraamaan HILMAN ilmoituksia.

Hankintojen avoimuus ja markkinaehtoisuus paranevat ilmoituskanavan vuoksi, koska kaikilla yrityksillä on mahdollisuus saada tieto tulevista hankinnoista. Ilmoituskanavan kautta seurakuntien tarpeet ja erikoisalojen osaajat saattavat löytää toisensa entistä helpommin. Seurakunnat hankkivat ajoittain harvinaista osaamista, esim. konservointipalvelua. Ilmoituskanava antaa mahdollisuuden kaikille yrityksille osallistua kilpailuun laissa säädetyin ja seurakunnan määrittämin reunaehdoin. Seurakunnalla hankintayksikkönä on mahdollisuus valita ns. rajoitetussa menettelyssä parhaiten soveltuvat yritykset kilpailuun ilmoittautuneiden eli osallistumishakemuksen tehneiden toimittajaehdokkaiden joukosta.

3.2. Tarjouspyynnöt

Tarjouspyyntö laaditaan niin selväksi, että sen perusteella voidaan antaa yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjouspyyntö ja tarjoukset tehdään kirjallisesti. Suullinen tarjouspyyntö ja tarjous ovat vain poikkeuksellisesti mahdollisia suora-hankinnassa ja neuvottelumenettelyssä.

3.2.1. Tarjouspyyntöjen yleiset periaatteet

Seurakunnan tulee määritellä hankinnan sisältö, hankintamenettely, valintaperusteet ja sopimusehdot ennen mahdollisen hankintailmoituksen ja ennen tarjouspyynnön lähettämistä. Kun hankintailmoitus ja tarjouspyyntö on lähetetty, hankinnan sisältöä, hankintamenettelyä, valintaperusteita ja sopimusehtoja ei voida muuttaa. Vain kilpailullista neuvottelumenettelyä käytettäessä em. periaatetta noudatetaan soveltaen.

Seurakunta määrittelee hankinnan määrän, laadun ja muut hankintaan liittyvät osatekijät. Hankinnan määrittelyä helpottavat toimialakohtaiset vakiintuneet käytännöt. Hyvin monimutkaisten ja vaikeasti määriteltävien hankintojen suunnittelussa ja kilpailuttamisessa saattaa olla edullista käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita. Tällaisia ovat mm. suojellun omaisuuden konservoinnit ja peruskorjaukset sekä vakuutusten ja sähkön hankinnat.

Tarjouspyyntöä tehtäessä on otettava huomioon kilpailuneutraalisuus. Kilpailutettavaa hankintaa ei saa määritellä siten, että se suosisi jotain tuotemerkkiä, yritystä tai muuta toimijaa.

Tarjouspyyntöön sisältyvät yksityiskohtaiset tiedot voidaan esittää tarjouspyynnön liitteissä. Rakennushankkeiden tekninen määrittely toteutetaan mm. piirustuksin ja työselostuksin. Rakennushankkeen muut sopimusmääräykset ilmenevät urakkaohjelmasta ja muista yleisten sopimusehtojen (YSE 98) tarkoittamista kaupallisista ehdoista.

Tarjouspyynnön esittäminen suullisesti on poikkeus, mikä voidaan tehdä neuvottelumenettelyssä tai hyvin kiireisessä suorahankinnassa.

Tarjousaikana välttämättömiksi huomautukset tai muutokset taikka tarjousajan pidentäminen ilmoitetaan kaikille toimittajille, joilta tarjous on pyydetty. EU- ja kansallisissa hankinnoissa muutokset ja lisäykset täytyy ilmoittaa uudelleen, mikäli hankinnan kohde muuttuu olennaisesti.

Tarjouspyyntöön sisällytettävät kaupalliset ja tekniset vaatimukset on laadittava niin selkeiksi, että tarjousten tekijät voivat niiden perusteella tehdä mahdollisimman yksiselitteisen tarjouksen ja että tarjoukset ovat keskenään vertailukelpoisia. Seurakunnan on noudatettava hankintalain mukaisia tarjouspyynnön yksityiskohtaisia vaatimuksia EU- ja kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

Hankintayksikön on ilmoitettava, onko tarjouksen valintaperusteena halvin hinta vai kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen vertailuperusteet ja niiden tärkeysjärjestys on ilmoitettava joko tarjouspyyntöasiakirjoissa tai hankintailmoituksessa. Vertailuperusteiden painottaminen on myös mahdollista. Seurakunta hankintayksikkönä voi tarkentaa ja täsmentää ilmoittamiaan vertailuperusteita tarjouspyyntöasiakirjoissa muuttamatta kuitenkaan hankintailmoituksen tietoja. Mikäli seurakunta on ilmoittanut käyttävänsä vertailuperusteena hintaa ja ympäristöystävällisyyttä, tarjouspyynnössä on määriteltävä, mitä ympäristöystävyydellä tarkoitetaan.

Hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön tietojen on oltava yhdenmukaiset. Mikäli hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön tiedot ovat keskenään ristiriitaisia, hankintailmoituksen sisältö on ratkaiseva. Sen vuoksi hankintailmoitukseen ei tule sisällyttää sellaisia yksityiskohtaisia tietoja, joista päätetään vasta hankintailmoituksen tekemisen jälkeen.

3.2.2. Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyyntö on kilpailuttamisen keskeisin asiakirja. Tarjouspyynnön sisältö määräytyy tavarán, palvelun ja rakennusurakan kohdalla eri tavoin. Myös hank-

keen taloudellinen arvo vaikuttaa asiakirjojen sisältöön. Erityisesti EU- kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintailmoitukseen ja tarjouspyynnön sisältöön on kiinnitettävä riittävästi huomiota.

Tarjouspyynnössä on hankinnan luonteesta, laadusta ja arvosta riippuen ilmoitettava esimerkiksi:

- tiedot hankintayksiköstä
- hankinnan sisältö eli hankittavien tavaroiden tai palvelujen määrä ja erityisominaisuudet samoin kuin rakennustyön tekninen sisältö. Myös toimitukselta edellytettävät laatuvaatimukset on määriteltävä.
- sovellettava hankintamenettely (avoin, rajoitettu, neuvottelumenettely jne.)
- ilmoitus toimittajien kelpoisuusvaatimuksista ja sen osoittamiseksi vaadittavista asiakirjoista
- tarjouksen valintaperusteet (kokonaistaloudellisesti edullisin / halvin tarjous) ja yksityiskohtaiset vertailuperusteet (sekä valintaperusteiden tärkeysjärjestys tai painoarvot)
- voidaanko kokonaistarjouksen lisäksi tehdä osatarjouksia tai vaihtoehtoisia tarjouksia
- vaatimus huolto- ja käyttöohjeista sekä koulutuksesta, joiden tulee sisältyä tarjoukseen
- mahdollisten varaosien saantimahdollisuudet, tuotteen huolto- ja korjausmahdollisuudet ym.
- hankittavan tavaran toimitusaika ja -paikka (-paikat)
- määräaika kellonaikoineen tarjouksen jättämiselle sekä osoite, johon tarjous on toimitettava, samoin kuin tarjouskuoren päälle merkittävä tunnus
- mihin päivämäärään saakka tarjouksen pitää olla voimassa
- maksuehdot ja mahdolliset vakuudet
- edellytetäänkö tarjoukselta kiinteää hintaa vai hyväksytäänkö myös hinnanmuutosperusteeseen sidottu hinta, jolloin sidonnaisuus on ilmoitettava tarjouspyynnössä
- vakuuttamisvelvollisuus
- asiakirjoista mahdollisesti perittävä maksu
- tarjousten laatimiskieli sekä kieli tai kielet, joita sopimusta sovellettaessa käytetään
- sovellettavat toimialakohtaiset yleiset sopimusehdot (YSE, KSE, JYSE, VYSE jne.)
- sopimukseen sovellettava laki (yleensä noudatetaan Suomen lakia)
- erimielisyyksien käsittelypaikka; yleisen alioikeuden nimi (N:n käräjäoikeus)
- hankintasopimuksen sitova alkamisajankohta
- maininta, että seurakunnalla on oikeus hylätä saadut tarjoukset esimerkiksi

sen vuoksi, että hintatarjoukset ylittävät oleellisesti talousarvioon varatut määrärahat sekä

- EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa viittaus julkaistuun ennakko- ja hankintailmoitukseen.

Tarjouspyynnössä tai soveltuvien osien hankintailmoituksessa on oltava hankintalain 7 luvun 41 pykälässä säädellyt tiedot.

Tarjouspyynnössä voidaan pyytää tarjoajia erittelemään myös tarjouksiin liittyvät liikesalaisuudet. Valtaosaa tarjouksesta ei voi ilmoittaa liikesalaisuudeksi. Tarjouksen tietoja ei voi pitää luottamuksellisena pelkästään tarjoajan toiveen vuoksi. Julkisuuslakia soveltaen salassapidolle tulee löytyä laillinen peruste. Seurakuntien hankinnoissa hinta ei voi olla koskaan liikesalaisuus.

3.2.3. Valinta- ja vertailuperusteiden määrittely

Tarjouspyynnössä on mainittava **valintaperuste** eli se, tehdäänkö hankintapäätös **kokonaistaloudellisesti edullisimman vaihtoehdon** vai **hinnaltaan halvimman tarjouksen perusteella**. Mikäli valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus, tarjouspyynnössä on yksilöitävä vertailu- eli arviointiperusteet (arviointikriteerit). Kun valintaperusteena käytetään kokonaistaloudellista edullisuutta, vertailuperusteina voivat olla mm. laatu, toimitusaika, valmistumispäivä, käyttökustannukset, ympäristöystävällisyys jne. Julkisissa hankinnoissa myös hinnalla on aina painoarvoa. Valintaperustetta ja vertailuperusteita ei saa muuttaa, vähentää eikä lisätä hankintaprosessin aikana.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa valinta- ja vertailuperusteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus on ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa, kun valintaperusteena käytetään kokonaistaloudellista edullisuutta. Asiakirjojen ristiriitaisuuksien välttämiseksi yksityiskohtaiset vertailuperusteet on syytä esittää yleensä vasta tarjouspyyntöasiakirjoissa, koska tilaajan tarpeet saattavat tarkentua hankintaprojektin edetessä. Vertailuperusteiden painotus voidaan ilmaista myös ilmoittamalla kohtuullinen vaihteluväli. Mikäli vertailuperusteiden suhteellisen painotuksen ilmaiseminen ei ole mahdollista, vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä.

Tarjoajien teknisen suorituskyvyn ja ammatillisen pätevyyden (soveltuvuuden eli kelpoisuuden) **arviointi ja tulleiden tarjousten arviointi ovat kaksi eri asiaa**. EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen rajoitetussa menettelyssä ei ole mahdollista viitata tarjoajan soveltuvuuteen eli kelpoisuuteen sen jälkeen, kun tarjouskilpailuun hyväksytyt toimittajat on valittu osallistumishakemuksista. Poikkeuksena ovat vain sellaiset tilanteet, joissa yritys on osallistumishakemuksien jättöajan jälkeen menettänyt todistettavasti kelpoisuutensa.

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä, mutta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa valinta- ja vertailuperusteina voidaan käyttää soveltuvien osin samoja perusteita kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa kokonaistaloudelliset vertailuperusteet voidaan ilmoittaa myös tärkeysjärjestyksessä. Palveluissa ja rakennusurakoissa, joissa palvelun tarjoamisesta tai rakennustyöstä vastaavien henkilöiden asiantuntemuksella, ammattitaidolla tai pätevyydellä on erityinen merkitys, vertailuperusteena voidaan käyttää myös tarjoajien vähimmäisvaatimuksen ylittävää laadunhallintaa, pätevyyttä, kokemusta ja ammattitaitoa (HanL 9:72,1).

Mitä tarkemmin seurakunta pystyy määrittelemään hankinnan kohteen, sitä pienempi määrä valintakriteereitä tarvitaan. Mikäli jotain kriteeriä halutaan erityisesti painottaa, sille tulee antaa huomattava painoarvo.

Sanaa laatu sellaisenaan ei voi käyttää arviointiperusteena. Mikäli laatua käytetään arviointiperusteena, se on määriteltävä kyseisen hankinnan kohdalla. Tarjouspyynnössä on yksilöitävä, miten laatua tullaan arvioimaan. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan hankittavan tavaran tai palvelun laatua määrittävät arviointikriteerit. Tarjouspyynnön laatukriteereitä määriteltäessä

- tarjoajan soveltuvuudelle asetetaan laatua määritteleviä ehtoja ja vaatimuksia
- tavaralta tai palvelulta edellytetään ominaisuuksia, jotka muodostavat laadun minimitason
- edellytetään, että edellä määriteltäviä laatua arvioidaan/valvotaan sopimuskauden aikana laadun todentamiseksi.

Tarjouspyyntöön voidaan sisällyttää tarjousten arvioinnissa käytettävän vertailutaulukon pohja, josta ilmenevät eri vertailuperusteet (arviointikriteerit) ja niiden suhteellinen painotus. Näin menetellen seurakunnan tarkoittama laatu tulee selväksi tarjousten tekijöille, menetelmä helpottaa tarjousten arviointia sekä esittelyn ja pöytäkirjan laatimista.

3.2.4. Tarjouspyynnön määrääjat

EU- ja kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa toimittajan, joka haluaa osallistua tarjouskilpailuun, tulee ilmoittaa halukkuutensa tarjouskilpailuun jättämällä osallistumishakemus hankintayksikön asettamassa määrääjassa. Avointa hankintamenettelyä tämä ei koske, koska siinä kaikki halukkaat voivat antaa tarjouksen määrättynä aikana.

Tarjouksen jättämiselle on asetettava määräaika, joka ilmoitetaan päivämääränä ja kellonaikana. Osallistumishakemuksen ja tarjouksen jättämiselle varattavan määräajan vähimmäisajasta säädetään EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen

osalta hankintalaissa. Muissa hankinnoissa tarjouksen tekemiseen on varattava riittävä aika, jonka pituus määräytyy hankkeen luonteen mukaisesti. (HanL 6:36-38)

Mikäli seurakunta hankintayksikkönä havaitsee esim. virheen tai puutteen tarjouspyyntöasiakirjoissa ja sen vuoksi tarjousten tekemistä varten on aiheellista myöntää lisää aikaa, siitä on ilmoitettava ajoissa kaikille, joilta tarjous on pyydetty. Mikäli tarjousaikaa on tarve pidentää EU- tai kansallisen kynnysarvon ylittävässä hankinnassa, uusi ilmoitus on laitettava HILMAan avointa hankintamenettelyä käytettäessä.

Määräajan jälkeen jätetyt tarjoukset on hylättävä.

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava, mihin päivämäärään saakka tarjouksen tulee olla voimassa. Tätä aikaa arvioitaessa otetaan huomioon tarjousten vertailuun, päätöksentekoon, pöytäkirjan valmistumiseen ja päätöksen tiedoksi antamiseen kuluva aika.

4. Tarjousten käsittely

4.1. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta

Ehdokkaiden ja tarjoajien hyväksyminen tai sulkeminen pois kilpailusta tapahtuu eri tavoin hankintamenettelyn luonteesta riippuen. Seurakunnan hankintayksikkönä tulee selvittää, onko toimittajalla tekniset, taloudelliset ja muut edellytykset hankinnan toteuttamiseksi.

Soveltuvuuden arvioinnin yksityiskohtaiset perusteet määritellään hankintalaissa. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa soveltuvuuden arvioinnin yksityiskohtaiset määräykset ovat hankintalain 8 luvun 52-59 pykälissä. Samoja perusteita noudatetaan soveltuvien osin myös kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa (HanL 9:71).

Avoimessa menettelyssä, jossa kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen, tarjouksen tekijöiden soveltuvuus eli kyky toteuttaa hankinta arvioidaan tilaajan saatua tarjoukset. Neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö päättää osallistumishakemusten vastaanoton jälkeen, ketkä ilmoittautuneista ovat soveltuvia hankkeen toteuttajiksi.

Tämän jälkeen tarjoukset pyydetään kilpailuun valituilta toimittajilta. Toimittajaa, jolta soveltuvuuden arvioinnin jälkeen on pyydetty tarjous, ei saa enää sulkea pois kilpailusta soveltuvuuteen vedoten ellei yrityksen kelpoisuus ole olennaisesti heikentynyt osallistumishakemuksen jälkeen. Seurakunta voi pyytää todistuksia tai selvityksiä soveltuvuuden arvioimista varten hankintalaista ilmene-

vällä tavalla. Asiaa koskevat vaatimukset on suhteutettava hankkeen laatuun ja kokoon.

Teknisen suorituskyvyn osoittamiseksi voidaan vaatia esimerkiksi luettelo tarjoajan aikaisemmista toteuttamisedellytysten kannalta merkittävistä toimituksista (referenssiluettelo), selvitys tarjoajan henkilö- ja muista resursseista, selvitys toimittajan laadunvalvonnasta tai hankittavaa tavaraa koskevia näytteitä tai selostuksia.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa seurakunnan hankintayksikkönä tulee todeta jo hankintailmoituksessa ne soveltuvuutta koskevat harkinnanvaraiset vähimmäisvaatimukset, jotka toimittajien tulee täyttää (HanL 8:56,2). Muissa hankinnoissa soveltuvuusperiaatteista voidaan ilmoittaa tarjouspyynnössä (HanL 9:69).

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta hankintalaissa on määritelty tilanteet, joissa ehdokas tai tarjoaja on **ehdottomasti suljettava** pois kilpailuista (HanL 8:53). Tällainen syy on lähinnä talousrikollisuus. Hankintalaissa määritellään erikseen tilanteet, jolloin hankintayksikkö voi **harkita toimittajaehdokkaan poissulkemista** (HanL 8:54). Hankintayksikkö voi soveltaa poissulkemisperusteita, vaikka niitä ei olisi ollut hankintailmoituksessa. Tarjoajien tiedonsaannin kannalta on kuitenkin suositeltavaa ilmoittaa laissa säädetyt poissulkemisperusteet. Yritysten harkinnanvarainen poissulkeminen tulee tehdä hallintolain 2 luvun hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Ehdokkaan tai tarjoajan voi sulkea kilpailusta esimerkiksi silloin, kun

- toimittaja on konkurssissa
- toimittaja on päätetty asettaa selvitystilaan
- toimittaja on tuomittu ammattinsa harjoittamiseen liittyvästä lainvastaisesta teosta
- toimittaja on ammatinharjoittamisessaan syyllistynyt vakavaan virheeseen
- toimittaja on laiminlyönyt verojen ja lakisääteisten sosiaalimaksujen (esim. eläkevakuutusmaksujen) suorittamisen
- toimittaja on osoittautunut epäluotettavaksi antamalla vääriä tietoja hankintayksikölle tarjouksentekijän luotettavuuden arvioimiseksi.

Ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisesta kilpailusta tehdään **hallinnollinen päätös** joko heti tai lopullisen valintapäätöksen yhteydessä. Se, milloin päätös annetaan ehdokkaalle tai tarjoajalle tiedoksi, on ratkaistava hankkeen luonteen perusteella. Ratkaisun tulee näkyä viimeistään lopullisesta hankintapäätöksestä, jotta asianosaisella on mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen.

Ehdokas tai tarjoaja voidaan sulkea pois kilpailusta myös **tilaajavastuulain** (1233/2006) mukaisin perustein. Lailla pyritään torjumaan ns. harmaita markki-

noita. Kilpailusta voi sulkea pois tilaajavastuulaissa mainituin perustein, jos asiasta on maininta tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Tilaajavastuulain mukaan hankintayksiköt ovat velvollisia vaatimaan tarjouskilpailun voittaneelta yritykseltä viimeistään ennen sopimuksen allekirjoittamista tilaajavastuulaissa mainitut tiedot yhteiskunnallisten velvoitteiden täyttämisestä, kuten verojen maksamisesta ja sosiaaliturvamaksujen suorittamisesta. Vastavasti tilaaja on velvollinen selvittämään, mitä työehtosopimusta sopimuksen tarkoittaman työn toteuttamisessa sovelletaan. Työehtosopimusta koskevia tietoja lukuun ottamatta tilaajavastuulain velvoitteet ja harkinnanvaraiset kilpailusta poissulkemisen periaatteet limittyvät.

4.2. Tarjousten vastaanotto ja avaaminen

Paras vaihtoehto tarjousten ja osallistumishakemusten jättämiseen on **suljettu kirjekuori**. Seurakunnan vastaanottamien tarjouksien ja osallistumishakemusten päälle merkitään kirjeen saapumisaika ja vastaanottajan nimi.

Mikäli seurakunta on poikkeuksellisesti hyväksynyt tarjousten ja osallistumishakemusten antamisen sähköisesti, tarjousten vastaanotto on järjestettävä siten, että sähköisesti annettujen tarjousten sisältö ei tule kenenkään tietoon. Sähköisesti saadut tarjoukset on suljettava kirjekuoreen, johon merkitään tarjouksen saapumisaika, lähettäjän nimi, tarjouksen kohde sekä vastaanottajan nimi. Mikäli seurakunta hyväksyy tarjouksen antamisen sähköisesti, siitä tulee olla maininta jo hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Tarjoukset säilytetään lukitussa paikassa avaamattomina niiden avaamistilaisuuteen saakka. Myös avaamistilaisuuden jälkeen tarjoukset liitteineen säilytetään asianmukaisesti.

Tarjoukset avataan tarjousten antamiseen varatun määräajan päätyttyä. Avaamistilaisuudessa on läsnä vähintään kaksi henkilöä. Avaamistilaisuudesta laaditaan pöytäkirja, jonka allekirjoittavat läsnä olleet. Avauspöytäkirjan liitteinä on tarjouksista mahdollisesti tehty yhteenveto. Avaustilaisuuden yhteydessä saadut tiedot eivät ole julkisia.

Avatut tarjoukset varmistetaan päivämäärällä ja läsnä olevien henkilöiden nimikirjoituksilla. Saadut tarjoukset säilytetään seurakunnan arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti.

4.3. Tarjousten hylkääminen

Hankinnasta päättävällä hallintoelimellä tai viranhaltijalla on oikeus hylätä saadut tarjoukset hankintalain mukaisin perustein.

Tarjous on hylättävä, jos

1. se on tarjouspyynnön vastainen,
2. tarjoushintaa ei ole annettu yksiselitteisesti tai tarjouksessa ei ole esitetty vaadittuja hintaerittelyjä (yksikköhinnat),
3. tarjouksentekijä on tarjousmenettelyssä toiminut vilpillisesti taikka muuten lain tai hyvän kauppatavan vastaisesti, tai
4. tarjous on saapunut määräajan päättymisen jälkeen.

Lisäksi tarjoukset voidaan hylätä, jos

1. kaikki tarjoukset ylittävät olennaisesti tarkoitukseen varatut määrärahat tai hankinta osoittautuu tarpeettomaksi, taikka
2. tarjoushinta on niin alhainen, että on ilmeistä, ettei hankintaa myyjän taloudelliset edellytykset huomioon ottaen voida tarjouksen mukaisesti toteuttaa eikä tarjouksen tekijä ole hankintayksikön pyynnöstä esittänyt riittävää selvitystä asiasta. Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tarjousten hylkääminen alhaisen tarjoushinnan johdosta edellyttää hankintalaista ilmenevää yksityiskohtaista selvitysmenettelyä (HanL 8:63).

4.4 Tarjousten vertailu ja toimittajan valinta

Hyväksytyt tarjoukset on vertailtava hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön ehtojen mukaisesti. Tarjouksia vertailtaessa ei saa ottaa mukaan vertailuperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Seurakunnalla on oikeus käyttää erityisasiantuntijoita tarjouksia vertaillessaan.

Tarjouksien vertailua helpottaa taulukko, johon vertailuperusteet pisteytetään jokaisen tarjoajan osalta ja kaikkien tarjouspyynnössä mainittujen vertailuperusteiden osalta. Vertailupisteet on perusteltava sanallisesti, ellei asia ilmene yksiselitteisesti vertailutaulukosta.

Tarjousten antamiseen varatun määräajan päätyttyä ehdokkailta ei saa enää tiedustella lisäalennuksia tai muuta vastaavaa.

Tarjoukset käsitellään mahdollisimman pian, jotta hankintapäätös saadaan tarjouksentekijöiden tietoon tarjouksen voimassaoloaikana. Mikäli tarjousten käsittely viivästyy, tarjousten tekijöiltä on tiedusteltava heidän valmiuttaan jatkaa tarjouksen voimassaoloaikaa seurakunnan ehdottamaan uuteen päivämäärään saakka.

Tarjouksista on hyväksyttävä kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin vaihtoehto. Kun valintaperusteena käytetään kokonaistaloudellista edullisuutta, vertailu on suoritettava ainoastaan ja vain hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä mainittuja vertailuperusteita käyttäen.

5. Hankintapäätös ja hankintasopimuksen tekeminen

5.1. Hankintapäätös ja tiedoksianto

Hankintapäätöksen tekee se hallintoelin tai viranhaltija, jolle hankintaoikeus on määrätty seurakunnan hankintaohjeessa, johtosäännössä tai kirkkoneuvoston päätöksellä. Seurakunnan tulee tehdä päätökset hankintaoikeuksista, mikäli niitä ei ole tähän mennessä määritetty.

Viranhaltijapäätöksistä laaditaan juoksevaa numerointia käyttäen päivätty ja allekirjoitettu päätöspöytäkirja, joka voi olla myös päätösluettelo. Hankintapäätös laaditaan hyvien hallintotapojen periaatteita noudattaen.

Hallintoelimen tekemissä hankintapäätöksissä esittely ja pöytäkirja laaditaan siten, että niistä ilmenevät hankintaprosessin keskeiset vaiheet. Hyvin laadittu pöytäkirja liitteineen antaa oikeat tiedot tarjousten tekijöille ja muutoksenhakuelimille. Hankintapäätös voidaan saattaa myös kirkkoneuvoston tutkittavaksi oikaisuvaatimuksena.

Hallintoelimen pöytäkirjasta tulisi ilmetä mahdollisuuksien mukaan mm. seuraavat asiat perusteluineen hankinnan luonteesta ja laajuudesta riippuen:

- hankinnan yleiskuvaus
- hankittava tavara, palvelu tai rakennusurakka
- käytetty hankintamenettely
- miltä toimittajilta tarjouksia on pyydetty
- ketkä ovat antaneet tarjouksen
- lyhyt selostus tarjousten avaustilaisuudesta
- tarjoajien kelpoisuus
- yritysten mahdollinen poissulkeminen kilpailusta
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus tai mahdollinen hylkääminen
- tarjouksia koskevat tarkistusneuvottelut, jos sellaisia on käyty
- tarjousten vertailu mahdollisine vertailutaulukoineen
- voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitettyin valinta- ja vertailuperustein
- mahdolliset muut perustelut
- maininta sopimuksen syntymisajankohdasta
- muutoksenhakuohjeet (markkinaoikeus, oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai kirkollisvalituksen hakuohje).

Hankintapäätös perusteluineen on **annettava tiedoksi** kirjallisesti niille, joita asia koskee. Sen lisäksi hankintapäätös on annettava tiedoksi sille hallintoelimelle tai viranhaltijalle, joka valvoo tehtyjä päätöksiä ohjesäännön, sisäisen valvonnan ohjeiden tai muutoin päätetyllä tavalla. EU- ja kansallisen kynnysarvon ylit-

tävään hankintapäätökseen tulee liittää kirjallinen ohje asian saattamisesta markkinaoikeuteen. Oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen tekemismahdollisuudesta on tiedot kirkkolain 24 luvussa. Ehdokkaan ja tarjoajan katsotaan saaneen päätöksen, hakemusosoituksen markkinaoikeuteen sekä oikaisuvaatimus- tai kirkollisvalitusosoituksen tiedoksi, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua niiden lähettämisestä.

5.2. Hankintasopimuksen tekeminen

Hankintaa koskeva sopimus tehdään voimassa olevia yksityisoikeudellisia säännöksiä kuten oikeustoimilakia (Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 228/1929) noudattaen. Hankintalaki edellyttää, että hankintapäätöksen tekemisen jälkeen laaditaan kirjallinen sopimus. EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintasopimus voidaan tehdä ja päätös panna täytäntöön aikaisintaan 21 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja hakemusosoituksen tiedoksi (HanL 10:74).

Tarjouksen hyväksymispäätös annetaan usein tiedoksi voittaneen tarjouksen tehneelle yritykselle jo ennen päätöspöytäkirjan valmistumista. Oikeustoimilain mukaan tilaajan ja tarjouksen tekijän välille **syntyy sopimus** välittömästi sen jälkeen, kun tarjouksen tekijä on saanut todisteellisesti tiedon tehdystä päätöksestä. Näin siitä riippumatta, onko sopimus allekirjoitettu tai käyttääkö ylempi hallintoelin asiassa siirto-oikeutta kirkkolain mukaan tai onko päätös saanut lainvoiman.

Julkisissa hankinnoissa on aiheellista toimia niin, että **hankintasopimus syntyy vasta, kun sopimus on allekirjoitettu**. Oikeustoimilain pääperiaatteesta voidaan selkeyden vuoksi poiketa esimerkiksi siten, että tarjouspyyntöasiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai tarjouksen hyväksymisilmoituksessa mainitaan ajankohda, jolloin sopimuksen katsotaan seurakunnan ja toimittajan välillä syntyvän. Sitovan sopimuksen ajankohdaksi voidaan ilmoittaa esimerkiksi kirjallisen sopimuksen allekirjoittaminen. Muina vaihtoehtoisina ajankohtina, joita tulee kuitenkin käyttää vain poikkeuksellisesti, voidaan käyttää esimerkiksi päätöksen lainvoimaisuutta, rahoitusta koskevan ratkaisun saamisilmoitusta ja rakennushankkeissa rakennus- tai ympäristöluvan lainvoimaisuutta.

Koska hankintasopimukset ovat yksityisoikeudellisia sopimuksia, hankintojen kilpailuttamisen ja sopimusten laatimisen helpottamiseksi voidaan käyttää alan yleisiä sopimusehtoja, kuten julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja JYSE 1994, rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja KSE 1995, valtion tietokonehankintojen yleisiä sopimusehtoja VYSE tai IT-2000 ja muita asianomaista hankintaa koskevia sopimusehtoja.

Ennakot

Myyjälle voidaan poikkeuksellisesti myöntää ennakkoa suoritettavasta maksusta. Ennakko on sovittava hankinnan lopulliseksi osamaksuksi ja sille on tarvittaessa vaadittava riittävä vakuus.

Vakuudet

Seurakunnan hankintayksikkönä tulee vaatia vakuus suurehkojen hankintojen, esimerkiksi rakennusurakkasopimusten velvoitteiden täyttämiseksi. Vakuuksista pitää olla maininta jo tarjouspyyntöasiakirjoissa. Vakuudet ja takaukset ovat eri asioita. Takuuasiat ovat esimerkiksi rakentajan antamia sitoumuksia rakennuksen teknisestä toimivuudesta.

Vakuudeksi voidaan hyväksyä rahavakuus, vakuutuslaitoksen tai pankin antama omavelkainen takaus, pankin antama talletustodistus tai seurakunnan hyväksymä muu luotettava vakuus. Mikäli seurakunta hyväksyy vakuudeksi irtaimen pantin, sen raha-arvon määrittämisessä tulee olla varovainen. Panttauksesta on tehtävä panttaussopimus. Hyväksytyn vakuuden käyttö ja riittävyys mahdollisen sopimusrikkomuksen yhteydessä on aina mietittävä ennen sopimuksien allekirjoitusta.

6. Tavarán vastaanotto sekä palvelun ja rakennusurakan hyväksyminen

Tavarán vastaanottajan on tarkistettava, että tavarán määrä, laatu ja muut ominaisuudet ovat tilauksen mukaiset. Asennettavan laitteen saa hyväksyä vasta, kun sille on suoritettu käyttöönottotarkastus, jossa on todettu, että laite on toimintakunnossa ja täyttää sille asetetut suoritusarvot sekä muut hankintasopimuksen ehdot.

Palvelutehtävän tai rakennustyön vastaanotto toteutetaan sopimuksen liitteenä olevien yleisten sopimusehtojen mukaisesti joko toimeksiannon päättyessä tai osatehtävien suorittamisen jälkeen.

Mikäli toimitus viivästyy tai myyjä syyllistyy virheelliseen tai sopimuksenvastaiseen toimitukseen taikka muulla tavoin rikkoo sopimusta, asiasta on tehtävä viipymättä kirjallinen huomautus (reklamaatio). Reklamaatioissa noudatetaan sopimusehtojen määräyksiä.

Mikäli toimittaja syyllistyy laiminlyönteihin, tilaajan on huolehdittava siitä, että sopimuksen tarkoittamia maksueriä ei makseta ennen velvoitteiden täyttämistä. Ennen kuin rakennushankkeen viimeinen maksuerä suoritetaan urakoitsijalle, on varmistettava, että takuuajan vakuus on luovutettu ja että sivu-urakoitsijalla tai muilla kolmansilla tahoilla ei ole urakoitsijasta johtuvia vaatimuksia ja että ura-

kan vastaanotto on hyväksytysti suoritettu.

7. Erinäisiä määräyksiä

7.1. Hankinnan keskeyttäminen

Seurakunnalla on oikeus keskeyttää hankintaprosessi, mikäli annetut tarjoukset ylittävät talousarviossa hankkeeseen varatun määrärahan. Hankintaprosessi on myös mahdollista keskeyttää, mikäli seurakunnassa havaitaan, että aloitettu prosessi tuottaisi seurakunnalle epäedullisen lopputuloksen. Mikäli seurakunta haluaa keskeyttää hankintaprosessin, siitä on ilmoitettava kirjallisesti lyhyiden perustelujen kera niille toimittajille, joilta seurakunta pyysi tarjouksia. Hankinnan keskeyttämisellä ei saa syrjiä ketään. Seurakunnalle saattaa syntyä velvollisuus korvata virheellisestä menettelystä aiheutuneet vahingot tarjouspyynnön laatijoille. Seurakuntaa hankintayksikkönä ei voi pakottaa tekemään sopimusta.

7.2. Esteellisyys ja kilpailuneutraalisuus

Tarjouksen, hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kirkkolain 7 luvussa ja hallintolaissa.

Asian käsittelyä koskevasta esteellisyydestä on erotettava ns. kilpailuneutraalisuus. Sen mukaan yritys, jolla on ennakolta erityistietoa kilpailun kohteena olevasta hankkeesta siten, että yritysten keskinäinen objektiivinen kilpailuasetelma vaarantuu, ei voi osallistua tarjouskilpailuun. Kilpailuneutraalisuuden varmistaminen on sekä hankintayksikön että hankintaan osallistuvien toimittajien velvollisuus.

7.3. Asiakirjojen julkisuus ja salassapito

Hankintoja koskevien asiakirjojen julkisuus riippuu hankinta-asian käsittelyvaiheesta. Asiakirjojen julkisuudessa noudatetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) eli julkisuuslain säännöksiä.

Seurakunnalle saapuneet tarjoukset eivät ole vielä avaamisen jälkeen julkisia. Sen jälkeen kun hankinta-asiasta on tehty päätös, voidaan julkaista tieto tarjouspyynnön saaneista toimittajista ja ketkä ovat jättäneet osallistumishakemuksen. Päätös on julkinen liikesalaisuuksia lukuunottamatta sen jälkeen, kun seurakunta on tehnyt hankintapäätöksen ja kun asiaa koskeva pöytäkirja on allekirjoitettu ja tarkistettu. Päätös julkistetaan seurakunnan harkitsemalla tavalla ottaen huomioon hankintalain ja julkisuuslain velvoitteet. Päätöksenteon jälkeen seurakunta antaa päätöksen tiedoksi kilpailuun osallistuneille tarjouksentekijöille ja asettaa sen yleisesti nähtäväksi kirkkolain 25 luvun 3 pykälän mukaisesti.

Tarjouksentekijöille toimitettuun tiedonantoon on liitettävä kaikki päätöksentekoon vaikuttaneet tiedot, jotta heillä on mahdollisuus arvioida päätöstä ja käyttää lakisääteisiä oikeusturvakeinoja (asianosaisjulkisuus).

Kaikki hankinta-asiakirjat liikesalaisuuksia lukuun ottamatta tulevat julkisuuslain nojalla julkisiksi, kun hankintasopimus on tehty (JulKL 7,2 §).

Tarjouskilpailuun osallistuneen yrityksen antama tarjoushinta on julkinen. Kokonaishinnan lisäksi myös yksikköhinnat ja hintaerittelyt on pyydettyäessä ilmoitettava muille tarjouksentekijöille, koska tarjouskilpailun voittaja on saatettu valita näiden tietojen perusteella. Tarjouskilpailuun osallistuneilla on oikeus saada tieto myös muista tarjousten vertailuun ja päätöksen tekemiseen vaikuttaneista keskeisistä seikoista, jotta heillä olisi mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen. Salaisia ovat vain ammatti- ja liikesalaisuudet sekä esim. henkilötiedot.

Seurakunta ei saa ilman asianosaisen suostumusta käyttää oikeudettomasti tietoja, jotka liittyvät tarjouksen tehneen elinkeinonharjoittajan liike- tai ammatillisaisuuteen. Vastaava kielto koskee muita näihin verrattavia tietoja, jos tällaisen tiedon ilmaiseminen saattaisi aiheuttaa elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa (JulKL 24 §).

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintasopimusta koskeva jälki-ilmoitus ei saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa luottamuksellisten liiketietojen säilyttämistä, perusteltuja kaupallisia etuja tai tervettä kilpailua.

Liite

Hankintatoimeen liittyviä määritelmiä ja käsitteitä (HanL 1:5)

Avoin menettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja jossa kaikki hakukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen.

Ehdokas

Toimittaja, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua rajoitettuun menettelyyn, neuvottelumenettelyyn taikka kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn.

Ennakoilmoitus/kausi-ilmoitus

Ilmoitus tulevan hankintakauden aikana suunnitelluista, EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnoista.

Hankinta

Tavaroiden ja palvelujen ostaminen sekä rakennusurakat taloudellista vastiketta vastaan.

Hankintailmoitus

Ilmoitus, jolla annetaan mahdollisuus tehdä osallistumishakemus tai osallistua tarjouskilpailuun.

Hankintamenettelyt

Hankintalaissa mainitut erilaiset menetelmät (esim. avoin menettely tai rajoitettu menettely) toteuttaa hankintakilpailu.

Hankintaohjelma

Hankinnassa mahdollisesti käytettävä asiakirja, jossa määritellään toteutettavaan hankintaan liittyvät, tarjouspyyntöä täydentävät kaupalliset ehdot (vrt. urakkaohjelma).

Hankintasopimus

Kirjallinen sopimus, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavarankin hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan.

Hankintayksikkö

Hankintalain 6 pykälässä määritelty ostaja (tilaaja), joka noudattaa hankintalakia. Hankintayksikkö on esimerkiksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän toimitus tai viranhaltija. Hankintayksikkö tai siihen kuuluva organisaatio toimii hankinnassa sopimuksen tekijänä ja tilaajana.

Jälki-ilmoitus

EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa hankintasopimuksen jälkeen tehtävä ilmoitus voittaneesta tarjouksesta.

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö neuvottelumenettelyä muistuttavalla tavalla eri vaiheiden kautta valitsee hankkeen toteuttajan ja neuvottelee sopimusehdot.

Kynnysarvo

Hankinnat luokitellaan suuruuden mukaan EU-kynnysarvon ylittäviin, kansallisen kynnysarvon ylittäviin sekä kansallisen kynnysarvon alittaviin hankintoihin. EU-kynnysarvon ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalakia. Kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa noudatetaan seurakunnan omaa hankintaohjetta, johtosääntöjä, kirkkoneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston päätöksiä sekä hyviä hallintotapoja.

Käyttöoikeussopimus

Palvelua tai rakennusurakkaa koskeva sopimus, jossa palvelun tai rakennustyön vastikkeena on joko toteutettavan palvelujärjestelmän (esim. vesijohtoverkoston) käyttöoikeus tai rakennettavan kohteen käyttöoikeus taikka tällainen oikeus ja maksu yhdessä.

Neuvottelumenettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja johon halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Osallistumishakemus

Hakemus, jolla ehdokas (yritys ym.) pyytää saada osallistua tarjouskilpailuun.

Ostaja

Hankinnan tai ostotapahtuman käytännön toteuttaja hankintayksikön edustajana.

Palveluhankintasopimus

Palveluhankintasopimuksella tarkoitetaan palvelujen suorittamista sekä palvelujen ohella myös tavaroiden hankintaa, jos palvelujen arvo on tavaroiden arvoa suurempi. Palveluhankintasopimuksella ei tarkoiteta rakennusurakkaa eikä tavaroiden hankintaa.

Puitejärjestely

Puitejärjestely tarkoittaa yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot.

Raja-arvo

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä, mutta EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa neuvottelumenettelyn käytön sallittavuuden rajat osoittava euromäärä (vrt. kynnysarvot).

Rajoitettu menettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja johon halukkaat toimittajat voivat pyytää osallistua. Osallistumisilmoituksen lähettäneistä toimittajista vain hankintayksikön valitsema ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rakennusurakka

Sellainen talonrakennus tai muu rakennustyö, joka muodostaa taloudellisen tai teknisen kokonaisuuden.

Rakennusurakkasopimus

Sopimus, joka koskee pääasiassa rakennustyön suorittamista. Rakennusurakka voi olla talon-, maan- tai vesirakennustöiden muodostama taloudellinen tai tekninen kokonaisuus.

Sidosyksikkö

Hankintayksikköön sidossuhteessa oleva (esim. seurakuntakonserniin kuuluva) oikeudellisesti itsenäinen yksikkö.

Suorahankinta

Hankintamenettely, jossa seurakunta julkaisematta hankintailmoitusta ja ilman tarjouskilpailua valitsee yhden tai usean toimittajan, jonka kanssa neuvotellaan sopimuksen ehdoista.

Suunnitteluhankinta

Palveluhankinta suunnittelutehtävän (esim. peruskorjauksen) toteuttamiseksi ilman erityisen tuomariston käyttämistä (ks. suunnittelukilpailu).

Suunnittelukilpailu

Menettely, jossa hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla. Kilpailussa voidaan antaa palkintoja.

Tarjoaja

Toimittaja, joka on jättänyt tarjouksen.

Tarjouskilpailu

Hankintaprosessin vaihe, jossa hankintayksikkö pyrkii löytämään edullisimman toimittajan.

Tavarahankintasopimus

Sopimus, joka koskee irtaimen tavarahan osto tai leasingvuokraamista perinteisin sopimuksin tai puitejärjestelyin. Tavarahankintasopimus voi sisältää myös hankintaan liittyvää kokoamis- ja asennustyötä.

Tekninen eritelmä

Hankinnan määrittelyssä käytettävä yhdenmukaistettu tai tunnustettu standardi taikka muu eurooppalainen tekninen hyväksyntä.

Tilaaja

Hankintayksikkö, joka toimii hankinnan kilpailuttajana. Tilaajaksi kutsutaan myös hankintasopimuksen toteuttajaa sekä suorahankinnassa hankintayksikön edustajaa.

Tilastoilmoitus

Kauppa- ja teollisuusministeriön ohjeiden mukainen ilmoitus hankinnasta.

Toimittaja

Luonnollinen henkilö, oikeushenkilö tai julkinen taho taikka em. tahojen yhdistelmä, joka tarjoaa tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita. Toimittajaksi kutsutaan myös hankintakilpailun voittajaa, joka vastaa hankintasopimuksesta.

Tuoteryhmä

Euroopan yhteisöjen tilastollisen tuotenimikkeistön (CPV) mukainen tavarahan, palvelun tai urakkatyön tekninen ryhmittely viitenimikkeistöin ja numeroin (hankintasanasto).

Urakkakilpailu

Menettely, jossa seurakunta pyrkii kilpailuttamalla löytämään edullisimman rakennustyön toteuttajan.

Urakkaohjelma

Rakennusurakkaan liittyvä kaupallinen asiakirja (vrt. hankintaohjelma), jossa määritellään mm. hankkeen sopimusoikeudelliset velvoitteet.

Yhteishankintayksikkö

Yhteishankintayksiköllä tarkoitetaan sellaista hankintayksikköä, joka tekee sen omistaville hankintayksiköille tavaroiden, palveluiden tai rakennusurakoiden hankintasopimuksia tai pui-
tejärjestelyjä. Yhteishankintayksikkö on perustettu nimenomaan hoitamaan hankinta-asioita
tai hankintojen hoitaminen on säädetty tai määrätty yhteishankintayksikön toimialaksi.